

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΙΑΙΕΣ ΤΕΛΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2025-2026

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 25 Μαΐου 2026

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α΄ ΣΕΙΡΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: 1Γ

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ: 135 λεπτά

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΤΑ (7) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο εξώφυλλο του τετραδίου απαντήσεων να συμπληρώσετε όλα τα κενά με τα στοιχεία που ζητούνται.
2. **Να απαντήσετε ΟΛΑ τα ερωτήματα.**
3. **Να μην αντιγράψετε τα θέματα** στο τετράδιο απαντήσεων.
4. Να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας **το όνομά σας**.
5. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα **μόνο με μπλε πένα ανεξίτηλης μελάνης**.
6. Απαγορεύεται η χρήση διορθωτικού υγρού ή διορθωτικής ταινίας.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΘΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

Αν δεν επιθυμείς πόλεμο, να προετοιμάζεσαι για ειρήνη

«Αν επιθυμείς ειρήνη, προετοιμάσου για πόλεμο», («Si Vis Pacem, Para Bellum»). Οι άγρυπνοι ηγέτες ως φύλακες Θερμοπυλών προετοιμάζονται με βάση αυτή τη λατινική παροιμία. Δισεκατομμύρια ευρώ δαπανούνται κάθε χρόνο για εξοπλισμό στη χρυσή πολεμική βιομηχανία, για οργάνωση και εκπαίδευση του στρατού και των στρατιωτών. Μάθε σε ένα δεκαοκτάχρονο παιδί να χρησιμοποιεί όπλο και απόρησε αν καλλιεργείς το μίσος ή την αγάπη. Φυσικά, δε σε νοιάζει τι καλλιεργείς, γιατί ο σπόρος του πολέμου είναι ήδη αιωνόβιο δέντρο και όχι αδύναμο κλωνάρι.

Ο ορισμός του πολέμου δεν είναι η λεγόμενη διπλωματία με όπλα. Καμία διπλωματία δεν επιτυγχάνεται, όταν χάνονται εκατοντάδες νέες ζωές στον βωμό της υποτιθέμενης θυσίας για ένα καλύτερο αύριο. Ποιος θέλει ένα καλύτερο αύριο θεμελιωμένο σε νέους ανθρώπους που έφυγαν πριν ζήσουν, σε παιδιά χωρίς πατέρα, σε οικογένειες χωρίς στέγη και χωρίς πατρίδα; Σε νέους που σε μία νύκτα μετονομάστηκαν στρατιώτες και σήκωσαν τα όπλα σε αδελφούς λαούς, που, ακόμη και αν επιβιώσουν, έχουν ήδη εκ προοιμίου πνευματικά «σκοτωθεί»;

Κανείς δεν υποβαθμίζει την αξία της θυσίας όσων πολέμησαν, για να σώσουν εκείνους που άφησαν πίσω αλλά είναι μάταιο να πιστεύουμε πως ο πόλεμος θα φέρει ειρήνη. Είναι μάταιο να πιστεύουμε ότι δύο εκ διαμέτρου αντίθετες έννοιες μπορούν να συνυπάρξουν στην ίδια πρόταση και να οδηγήσουν η μία στην άλλη. [...] Γιατί, όποια και αν είναι η έκβαση του πολέμου, το σεληνιακό τοπίο που αφήνει πίσω του θα μας θυμίζει ότι ποτέ δεν υπάρχει νικητής παρά μόνο νικημένος.

Η συνολική απώλεια ανθρώπινων ζώων στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, στρατιωτών των Συμμαχικών Δυνάμεων, στρατιωτών του Άξονα αλλά και άμαχου πληθυσμού είναι περίπου 80 εκατομμύρια άνθρωποι. Όσα αντιπολεμικά μυθιστορήματα και αν γραφτούν, όσα ποιήματα και αν αποτελέσουν αντίβαρο πολέμου, όσες ταινίες και αν αναπαραστήσουν τις θλιβερές εικόνες της εμπόλεμης ζώνης, όσα τραγούδια και αν εξυμνήσουν την ειρήνη, χρειάζεται κόπος. Όση σωστή και σκληρή προετοιμασία χρειάζεται για έναν πόλεμο, τόση και ακόμη περισσότερη χρειάζεται για την ειρήνη σε έναν κόσμο γεμάτο μίσος και απέχθεια.

Οι «τυχεροί» παρακολουθούμε πίσω από οθόνες τις τραγικές εικόνες του αποχωρισμού, το φευγικό των ανθρώπων που μέχρι χθες ένωθαν ασφαλείς, τους αριθμούς των νεκρών στρατιωτών να αυξάνονται, το κενό βλέμμα εκείνων που κάποιος τους είπε ξαφνικά ότι τώρα έχουν πόλεμο.

*σεληνιακό τοπίο: γυμνό, μτφ. καταστροφικό τοπίο, τόπος ερημωμένος, χωρίς ίχνος ζωής

Μυρτώ Ιωάννου

Πηγή: <https://www.offlinepost.gr/2022/03/02/an-den-epithimis-polemo-na-proetoimazesai-gia-polemo/>

Ημερομηνία ανάρτησης: 2.3.2024

Ημερομηνία ανάκτησης: 4.5.2026

(απόσπασμα και διασκευή)

A.I. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗΣ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

A.I.1. Να καταγράψετε **δύο (2) συνέπειες** του πολέμου που αναφέρονται στο πιο πάνω κείμενο.

(μονάδες 3)

A.I.2. Σύμφωνα με τη συγγραφέα «[...] όποια και αν είναι η έκβαση του πολέμου, το σεληνιακό τοπίο που αφήνει πίσω του θα μας θυμίζει ότι ποτέ δεν υπάρχει νικητής παρά μόνο νικημένος». (**3^η παράγραφος «Κανείς δεν υποβαθμίζει...νικημένος»**)

Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την άποψη αυτή; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με **δύο (2) στοιχεία / επιχειρήματα**.

(μονάδες 4)

A.I.3. Να αναφέρετε σε ποιο **κειμενικό είδος** ανήκει το πιο πάνω κείμενο και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας γράφοντας **ένα (1) χαρακτηριστικό στοιχείο** του είδους αυτού.

(μονάδες 2)

A.I.4. Στην **1^η παράγραφο («Αν επιθυμείς ειρήνη ... αδύναμο κλωνάρι»)** αξιοποιείται ως τρόπος πειθούς η **επίκληση στην αυθεντία**. Να εντοπίσετε και να γράψετε το αντίστοιχο **μέσο πειθούς** που χρησιμοποιείται και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με τη **συγκεκριμένη φράση**.

(μονάδες 3)

A.I.5. Η συγγραφέας στο κείμενό της χρησιμοποιεί ρητορικά ερωτήματα.

- i. Να εντοπίσετε **ένα (1) ρητορικό ερώτημα** στο κείμενο και
- ii. να εξηγήσετε τη **λειτουργία** του.

(μονάδες 2)

A.I.6.

i. Να προσδιορίσετε την **υπόθεση** και την **απόδοση** στον πιο κάτω υποθετικό λόγο:

«Αν επιθυμείς ειρήνη, προετοιμάσου για πόλεμο.» (**1^η παράγραφος**)

ii. Να γράψετε το **είδος** του υποθετικού λόγου.

(μονάδες 4)

A.I.7. i. Σε **ποιο είδος** ανήκει η κάθε μια από τις πιο κάτω **υπογραμμισμένες** δευτερεύουσες προτάσεις;

ii. Να προσδιορίσετε τον **συντακτικό ρόλο** της κάθε μιας.

- (α) Φυσικά, δε σε νοιάζει τι καλλιεργείς, γιατί ο σπόρος του πολέμου είναι ήδη αιωνόβιο δέντρο και όχι αδύναμο κλωνάρι. (1η παράγραφος)
- (β) Κανείς δεν υποβαθμίζει την αξία της θυσίας όσων πολέμησαν, για να σώσουν εκείνους που άφησαν πίσω... (3η παράγραφος)
- (γ) Είναι μάταιο να πιστεύουμε ότι δύο έννοιες μπορούν να συνυπάρξουν στην ίδια πρόταση. (3η παράγραφος)
- (δ) Γιατί, όποια και αν είναι η έκβαση του πολέμου, το σεληνιακό τοπίο που αφήνει πίσω του θα μας θυμίζει ότι ποτέ δεν υπάρχει νικητής παρά μόνο νικημένος. (3η παράγραφος)

(μονάδες 8)

A.I.8. Στην 3^η παράγραφο χρησιμοποιείται η λέξη «αξία». Να γράψετε δύο (2) δικές σας προτάσεις ή φράσεις με τη λέξη «αξία», στις οποίες να φαίνονται δύο (2) διαφορετικές σημασίες αυτής της λέξεως.

(μονάδες 2)

A.I.9. Να αντικαταστήσετε τις πιο κάτω υπογραμμισμένες λέξεις με μία (1) συνώνυμη από τις τρεις επιλογές που δίνονται σε κάθε περίπτωση, διατηρώντας τη σημασία που έχουν μέσα στην πρόταση.

α. «Σε νέους που σε μία νύκτα μετονομάστηκαν στρατιώτες και σήκωσαν τα όπλα σε αδελφούς λαούς, που, ακόμη και αν επιβιώσουν, έχουν ήδη εκ προοιμίου πνευματικά “σκοτωθεί”» (2^η παράγραφος)

- i. επιζήσουν
- ii. αποθάνουν
- iii. αναβιώσουν

β. «Γιατί, όποια και αν είναι η έκβαση του πολέμου, το σεληνιακό τοπίο που αφήνει πίσω του θα μας θυμίζει ότι ποτέ δεν υπάρχει νικητής παρά μόνο νικημένος.» (3^η παράγραφος)

- i. συνέπεια
- ii. κατάληξη
- iii. αιτία

(μονάδες 2)

A. II. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 40)

«Όση προετοιμασία χρειάζεται για έναν πόλεμο, τόση και ακόμη περισσότερη χρειάζεται για την ειρήνη σε έναν κόσμο γεμάτο μίσος και απέχθεια».

Λαμβάνεις μέρος σε ένα μαθητικό ευρωπαϊκό πρόγραμμα με θέμα «Κτίζοντας την ειρήνη: ευθύνη όλων μας».

Σε εκδήλωση που θα πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού, ως εκπρόσωπος του σχολείου σου, να εκφωνήσεις **ομιλία** στην οποία θα παρουσιάσεις **δύο (2) στοιχεία** για την αξία/σημασία της ειρήνης στον κόσμο σήμερα και θα προτείνεις **δύο (2) τρόπους** με τους οποίους θα μπορούσε να επικρατήσει η ειρήνη.

Στην εκδήλωση θα παρευρίσκονται ευρωβουλευτές, εκπαιδευτικοί και μαθητές/μαθήτριες.

(Έκταση: τουλάχιστον 250 λέξεις)

Σημείωση: Δεν επιτρέπεται να αναφέρεις το ονοματεπώνυμό σου ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο, το οποίο μπορεί να αποκαλύψει την ταυτότητά σου.

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

I. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Διονύσιος Σολωμός, «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι» [Η νύχτα της Εξόδου]

Σχεδιάσμα Β΄

9

Ετούτ' είν' ύστερη νυχτιά· όλα τ' αστέρια βγάνει·
Ολονυχτίς ανέβαινε η δέηση, το λιβάνι.

Ο Αράπης, τραβηγμένος από τη μυρωδιά που εσκορπούσε το
θυμίαμα, περίεργος και ανυπόμονος, με βιαστικά πατήματα
πλησιάζει εις το τείχος,

Και απάνου, ανάγκη φοβερή! σκυλί δεν του 'λυχτάει¹.

Και ακροάζεται· αλλά τη νυχτική γαλήνη δεν αντίσκοβε² μήτε φωνή, μήτε κλάψα, μήτε αναστεναγμός· ήθελε πης ότι είχε παύσει η ζωή· οι ήρωες είναι ενωμένοι και, μέσα τους, λόγια λένε

Για την αιωνιότητα, που μόλις τα χωράει·
Στα μάτια και στο πρόσωπο φαίνονται οι στοχασμοί τους·
Τους λέει μεγάλα και πολλά η τρίςβαθη ψυχή τους.
Αγάπη κι έρωτας καλού τα σπλάχνα τους τινάζουν·
Τα σπλάχνα τους κι η θάλασσα ποτέ δεν ησυχάζουν·
Γλυκιά κι ελεύθερ' η ψυχή σα νά 'τανε βγαλμένη,
Κι υψώναν με χαμόγελο την όψη τη φθαρμένη.

Σχεδιάσμα Γ'

12

Και βλέπω πέρα τα παιδιά και τες αντρογυναίκες
Γύρου στη φλόγα π' άναψαν, και θλιβερά τη θρέψαν
Μ' αγαπημένα πράματα και με σεμνά κρεβάτια,
Ακίνητες, αστέναχτες, δίχως να ρίξουν δάκρυ·
Και 'γγίζ' η σπίθα τα μαλλιά και τα λιωμένα ρούχα·
Γλήγορα, στάχτη, να φανής, οι φούχτες να γιομίσουν.

13

Είν' έτοιμα στην άσπονδη πλημμύρα των αρμάτων
Δρόμο να σχίσουν τα σπαθιά, κι ελεύθεροι να μείνουν,
Εκείθε με τους αδελφούς, εδώθε με το χάρο.

Διονύσιος Σολωμός, Άπαντα, τ. Α': Ποιήματα, επιμ. – σημ. Λίνος
Πολίτης, Ίκαρος, Αθήνα 1993

Λεξιλόγιο: ¹λυχτάει: γαβγίζει, ²αντίσκοβε: τάραζε, έκοβε, εμπόδιζε

Ερώτηση Β1

(α) Να εξηγήσετε **γιατί** οι πρωταγωνιστές του πιο πάνω ποιήματος χαρακτηρίζονται στον τίτλο «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι», τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με **μία (1) σχετική λέξη/φράση για κάθε** χαρακτηρισμό.

(μονάδες 10)

(β) Να δηλώσετε **δύο (2) εκφραστικά** μέσα με τα οποία παρουσιάζονται οι γυναίκες στο **Σχεδιάσμα Γ΄** του πιο πάνω ποιήματος, με αναφορά **στις αντίστοιχες λέξεις/φράσεις**. Να εξηγήσετε **ποιο χαρακτηριστικό των γυναικών** επιθυμεί να αναδείξει ο ποιητής με τη χρήση αυτών των εκφραστικών μέσων.

(μονάδες 10)

II. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΜΕ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κώστας Κρυστάλλης, «Ο Καλόγηρος της Κλεισούρας του Μεσολογγίου»

Δ΄

Χρόνος ακέριος¹ πέρασε που το 'χουνε ζωσμένο
και του γυρεύουν τα κλειδιά, το θέλουνε πεσμένο.

[...]

Αν δείχνει ακόμα αταραξιά, περφάνεια² στον οχτρό του,
με την καρδιά του τρώγεται το δόλιο, μαραζιάζει,
γιατ' όσο οι μέρες απερνούν αυξαίνει το κακό του.
Του κόσμου τις κακομοιρίες η πείνα του σωριάζει
και το θερίζει ο θάνατος άσπλαχνα κάθε μέρα:
νεκροταφείο έγινε κι αρρώστια πέρα – πέρα.
Το Μεσολόγγι... κλάψτε το! Θα πέση, δεν βαστάει,
και κλάψτε μαζί μ' αυτό και την Ελλάδα ακέρια.

[...]

–Ψωμί, μπαρούτι³, βόλι⁴,
Ψωμί! – φωνάζουν όλοι.

Και δυό τους μένουν μοναχά, δυό απόφασες να κάνουν:
Ή να τα δώσουν τα κλειδιά ή όξω να χουμήσουν⁵,
κι όσοι σωθούνε να σωθούν κ' οι άλλοι να πεθάνουν
απ' του οχτρού τους το σπαθί, σκλάβοι παρά να ζήσουν.
Το παλληκάρι το καλό δεν δίνει τ' αρματά⁶ του,
Το Μεσολόγγι το ιερό δεν δίνει τα κλειδιά του.

[...]

Νύχτα θα βγουν. Ω, τι βραδυά, τι νύχτα ήτον εκείνη!
Στ' αστέρια απάνου έφταναν τα κλάματα κι οι θρήνοι!
Εδώ χωρίζει ο γέροντας πατέρας το παιδί του,
εκεί ο νιος την όμορφη την αγαπητική του,
αλλού οι μανάδες παίρνουνε στους ώμους τα μικρά τους,
κλαίγουν αυτές τον χωρισμό, σκούζουν και τα παιδιά τους!
Κ' είν' όλοι στις γιορτάρικες ντυμένοι φορεσιές τους,

λες και σε γάμο κίνησαν, λες παν σε πανηγύρι.

[...]

Βγαίνουν. Μπροστά - μπροστά κινούν τα γυναικόπαιδά τους
και πίσω – πίσω η λεβεντιά ζωσμένοι τ' άρματά τους.

Απ' τις γυναίκες κι απ' τις νιες σαν Μαΐου λουλούδια
πολλές τ' αντρίκια εντύθηκαν και πάνε... με τραγούδια!

Τέτοιες γυναίκες θέλω εγώ το χώμα μας να βγάξη,
να 'ναι στον έρωτα γλυκές, λεβέντες στο τσαπράζι⁷!

[...]

**Κώστας Κρυστάλλης, Άπαντα, τ. Α': Ποιήματα, σελ. 90-91, επιμ. Π. Βραχιώτης,
Μαίναλον, Αθήνα 1967 (απόσπασμα - διασκευή)**

Λεξιλόγιο: ¹ακέριος: ολόκληρος, ²περφάνεια: υπερηφάνεια, ³μπαρούτι: εκρηκτική ύλη,
⁴βόλι: σφαίρα, ⁵να χουμήσουν: να χυμήξουν, να ορμήσουν, να επιτεθούν, ⁶άρματα:
όπλα, ⁷τσαπράζι: στολίδι πολεμιστή, (μτφ.) σύμβολο παλληκαριάς και ηρωισμού

Ερώτηση Β2

(α) Με ποιο **συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός** της Ελληνικής Επανάστασης συνδέονται από κοινού τα πιο πάνω ποιήματα (*Ελεύθεροι Πολιορκημένοι* και *Ο Καλόγηρος της Κλεισούρας του Μεσολογγίου*); Να αναφέρετε **μία (1) κοινή δυσκολία (πειρασμό)** που αντιμετωπίζουν οι πρωταγωνιστές των κειμένων, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με **μία (1) σχετική λέξη/φράση** από κάθε κείμενο.

(μονάδες 6)

(β) Να γράψετε **ένα (1) κοινό σχήμα λόγου** που χρησιμοποιείται στο Σχεδιάσμα Β' των «Ελεύθερων Πολιορκημένων» και στο ποίημα «Ο Καλόγηρος της Κλεισούρας του Μεσολογγίου», για να παρουσιαστεί η ψυχική / συναισθηματική κατάσταση των προσώπων, παραθέτοντας **μία (1) σχετική λέξη/φράση** από κάθε ποίημα.

(μονάδες 4)

ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ